

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 marca 2016 roku - znak (...) - Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., po rozpatrzeniu wniosku z dnia 23 lutego 2016 roku, odmówił Z. S. prawa do ponownego ustalenia wysokości emerytury, podnosząc, że nie przedłożyła nowych dowodów oraz nie ujawniła nowych okoliczności mających wpływ na wysokość świadczenia. Jednocześnie poinformowano ubezpieczoną, że wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 17 grudnia 2015 roku wydany w sprawie VI U 2161/13 nie ma zastosowania do przyznanej jej emerytury decyzją z dnia 16 września 2014 roku, gdyż został wydany w indywidualnej sprawie.

/decyzja – k. 27 plik I akt ZUS/

Odwołanie od ww. decyzji w dniu 27 kwietnia 2016 roku złożyła Z. S., podnosząc że pomniejszenie emerytury o sumę kwot pobranych wcześniej emerytur jest bezpodstawne. Wskazała, że bez pomniejszenia obliczona emerytura, należna w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego, byłaby wyższa od obecnie wypłacanego świadczenia.

/odwołanie - k. 2 /

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację przedstawioną w zaskarżonej decyzji. Podniósł ponadto, że Z. S. miała wypłacaną od dnia 29 lipca 2005 roku wcześniejszą emeryturę, przyznaną na podstawie art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zaś w dniu 22 sierpnia 2014 roku złożyła wniosek o emeryturę w związku z ukończeniem 60 lat. Zdaniem organu rentowego, obowiązujący w dniu złożenia wniosku o emeryturę stan prawny jest podstawą do pomniejszenia podstawy obliczenia emerytury - w przypadku Z. S. o 146.879,27 zł.

/odpowiedź na odwołanie - k. 3-3 verte/

W toku postępowania strony podtrzymały swoje stanowiska w sprawie. Wnioskodawczyni poparła odwołanie, a pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie.

/stanowiska stron - e-protokół z dnia 12 grudnia 2016 roku - 00:00:48 - 00:03:15/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni urodziła się w dniu (...).

/okoliczność bezsporna, a nadto: wniosek o emeryturę – k. 1 plik I akt ZUS/

W dniu 22 sierpnia 2014 roku wnioskodawczyni złożyła wniosek o emeryturę.

/okoliczność bezsporna, a nadto: wniosek o emeryturę – k. 1 plik I akt ZUS/

Od dnia 29 lipca 2005 roku (tj. od dnia osiągnięcia wieku emerytalnego) wnioskodawczyni pobierała wcześniejszą emeryturę przyznaną na podstawie art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

/okoliczność bezsporna, a nadto: plik III akt rentowych – decyzja k. 28/

Decyzją z dnia 16 września 2014 roku - znak (...) - Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., po rozpatrzeniu wniosku z dnia 22 sierpnia 2014 roku przyznał S. S. emeryturę od dnia 1 sierpnia 2014 roku, tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Emerytura została obliczona na podstawie art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jako równowartość kwoty będącej wynikiem

podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, które ustalono na dzień osiągnięcia wieku emerytalnego. Organ rentowy wskazał, że: kwota zewidencjonowanych składek na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi: 11291,63 zł, kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi: 505546,48 zł, suma kwot pobranych emerytur: 146879,27 zł, średnie dalsze trwanie życia wynosi: 221,70 miesięcy, a wyliczona kwota emerytury: 1668,74 zł.

/okoliczność bezsporna, a nadto: decyzja – k. 21-24 plik I akt ZUS/

W dniu 23 lutego 2016 roku Z. S. złożyła wniosek o ponowne przeliczenie emerytury, wskazując że nie ma podstaw do pomniejszania wypłaty z powodu wcześniej wypłaconych świadczeń.

/okoliczność bezsporna, a nadto: wniosek – k. 25 plik I akt ZUS/

Zaskarżoną decyzją z dnia 23 marca 2016 roku - znak (...) - Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., po rozpatrzeniu wniosku z dnia 23 lutego 2016 roku, odmówił Z. S. prawa do ponownego ustalenia wysokości emerytury, podnosząc, że nie przedłożyła nowych dowodów oraz nie ujawniła nowych okoliczności mających wpływ na wysokość świadczenia. Jednocześnie poinformowano ubezpieczoną, że wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 17 grudnia 2015 roku wydany w sprawie VI U 2161/13 nie ma zastosowania do przyznanej jej emerytury decyzją z dnia 16 września 2014 roku, gdyż został wydany w indywidualnej sprawie.

/decyzja – k. 27 plik I akt ZUS/

Tak ustalony stan faktyczny nie był sporny pomiędzy stronami. Szczegółowych ustaleń Sąd Okręgowy w Łodzi dokonał w oparciu o całokształt materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie, w tym w aktach ZUS.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne i skutkuje zmianą zaskarżonej decyzji.

Do dnia 1 stycznia 2013 roku podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 roku, poz. 887 ze zm.) stanowiła kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173

-175, z zastrzeżeniem art. 185 (brzmienie art. 25 w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 roku

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - tekst jednolity: Dz. U. z 2004 roku, nr 39, poz. 353).

Przy obliczaniu wysokości tego świadczenia nie dokonywano żadnych potrąceń, w szczególności kwot pobranych z tytułu emerytur, przyznanych w oparciu o inną podstawę prawną (tzw. emerytur wcześniejszych).

Ustawą z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2012 r. poz. 637 z dnia

6 czerwca 2012 roku), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2013 r., zmieniono treść art. 25 w następujący sposób:

- ustęp 1 otrzymał brzmienie: Podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185.

- dodano ustępy 1a - 1c w brzmieniu:

- 1a. Przy ustalaniu podstawy obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, dla osoby, która miała ustalone prawo do emerytury częściowej na podstawie art. 26b, nie uwzględnia się kwot zwiększeń składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego określonego w art. 173-175, uzyskanych w wyniku waloryzacji kwartalnej, o której mowa w art. 25a, przeprowadzonej w celu obliczenia emerytury częściowej;

- 1b. Jeżeli ubezpieczony pobrał emeryturę na podstawie przepisów art. 26b, 46, 50, 50a, 50e, 184 lub art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, z późn. zm.), podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ustaloną zgodnie z ust. 1, pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur

w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne;

- 1c. Przepis ust. 1b stosuje się również w przypadku, gdy ubezpieczony pobrał emeryturę górniczą, określoną w art. 34 lub w art. 48 i 49, w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2006 roku.

W uzasadnieniu projektu ustawy w tym zakresie podano jedynie, że osoba, która pobiera emeryturę przyznaną przed osiągnięciem wieku emerytalnego może, po jego osiągnięciu, wystąpić o emeryturę powszechną. Wskazano także, że dla osoby urodzonej po 31 grudnia 1948 r. emerytura ta dotychczas wyliczana była przez podzielenie podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze życie dla wieku wystąpienia o emeryturę, zaś zmiana ma polegać na tym, że podstawa obliczenia „kolejnej” emerytury ma być pomniejszana o kwoty wcześniej pobranych emerytur przyznanych przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego.

Ustawa nowelizująca nie zawierała jednak żadnych przepisów przejściowych dotyczących osób, które w dacie wejścia jej w życie miały już ustalone prawo do

tw. wcześniejszych emerytur. W artykule 22 ustawy o zmianie ustawy o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2012 r. poz. 637) wskazano jedynie, że wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2013 roku.

Jak stanowi art. 100 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków do ich nabycia. Prawo Z. S. do emerytury przysługującej w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego (60 lat) powstało zatem w dniu 29 lipca 2010 roku.

W uzasadnieniu postanowienia z dnia 3 listopada 2015 roku (sprawa o sygn. akt P 11/14, publ OTK-A 2015/10/167), Trybunał Konstytucyjny wskazał, że w tym wypadku analogicznie należy się odnieść do innych sytuacji, w których ustawodawca zmieniał warunki nabywania prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Trybunał Konstytucyjny powołał się na orzecznictwo Sądu Najwyższego przywołując wyroki

z dnia 4 listopada 2014 roku (sygn. akt I UK 100/14) oraz z dnia 14 września 2014 roku

(sygn. akt I UK 19/14), które choć dotyczą odmiennych stanów faktycznych, to wyciągnięte w nich wnioski mają ogólne zastosowanie w razie zmiany stanu prawnego w zakresie przesłanek nabywania poszczególnych świadczeń z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

W pierwszym z nich Sąd Najwyższy zaznaczył, że art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej ustanawia generalną zasadę, zgodnie z którą prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Nabycie prawa do świadczenia następuje zatem ex lege i co do zasady nie jest uzależnione ani od złożenia przez ubezpieczonego stosownego wniosku, ani też od ustalenia (potwierdzenia) tego prawa decyzją organu rentowego, która ma jedynie charakter deklaratoryjny. Zdaniem Sądu Najwyższego zmiany w przepisach ograniczające dotychczasowe uprawnienia, czy też wprowadzające dodatkowe warunki nabycia prawa do świadczenia, nie mają wpływu na istnienie prawa nabytego (powstałego) przed tymi zmianami, niezależnie od tego, kiedy został złożony wniosek o świadczenie (jego realizację).

W drugim z ww. orzeczeń Sąd Najwyższy wskazał, że nowa ustawa nie może pozbawić ubezpieczonego prawa, które nabył na mocy wcześniej obowiązującej ustawy. Nie jest zatem uprawniona wykładania, że znaczenie dla rozstrzygnięcia ma stan prawny z chwili złożenia wniosku lub wydania decyzji. Sąd Najwyższy powołał się na orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z którym w sferze praw emerytalno-rentowych zasadą ochrony praw nabytych objęte są, zarówno prawa nabyte w drodze skonkretyzowanych decyzji, przyznających świadczenia, jak i prawa nabyte in abstracto, zgodnie z ustawą przed zgłoszeniem wniosku o ich przyznanie. Natomiast w przypadku ekspektatyw praw podmiotowych ochrona ogranicza się do ekspektatyw maksymalnie ukształtowanych, tj. takich, które spełniają zasadniczo wszystkie przesłanki ustawowe nabycia pod rządami danej ustawy (tak wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 4 stycznia 2000 r., K 18/99 i powołane w nim orzeczenia Trybunału z 11 lutego 1992 r., K 14/91, z 23 listopada 1998 r., SK 7/98, z 22 czerwca 1999 r., K 5/99); wyrok SN z 19 marca 2014 r., sygn. akt I UK 334/13, OSNP nr (...), poz. 97). Z deklaratoryjnego charakteru decyzji organów rentowych, które potwierdzają spełnienie warunków koniecznych do nabycia prawa do świadczenia wynika, że prawo do świadczeń powstaje i istnieje niezależnie od decyzji organu rentowego, a tylko jego realizacja w postaci wypłaty świadczenia wymaga potwierdzenia decyzją. Odmowa prawa do świadczeń z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, tylko wobec niezłożenia odpowiedniego wniosku byłoby, jak słusznie zważył Sąd Najwyższy, naruszeniem charakteru decyzji organu rentowego, nadając jej charakter konstytutywny, którego przecież nie ma.

Ustawodawca do dnia 1 stycznia 2013 roku nie różnicował sytuacji osób korzystających z wcześniejszej emerytury i osób niekorzystających z tego przywileju w zakresie obliczania wysokości emerytury należnej w wieku powszechnym na podstawie art. 24 ustawy emerytalnej. Dopiero po tej dacie wprowadził nową regulację uprawniającą do pomniejszenia wysokości podstawy emerytury, o której mowa w art. 24, o sumę wcześniej pobranych emerytur przyznanych przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego. Brak jest zatem podstaw, aby zasadę tę stosować do ubezpieczonych, którzy prawo do wcześniejszej emerytury uzyskali jeszcze przed dniem 1 stycznia 2013 roku.

Wprowadzona z dniem 1 stycznia 2013 roku do ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych regulacja, postawiła ubezpieczonych przed koniecznością dokonania wyboru, czy skorzystają z wcześniejszych świadczeń emerytalnych, co jednak wiąże się ze zmniejszeniem wysokości emerytury, do której nabędą prawa w wieku powszechnym, czy też zdecydują się nie korzystać z przywileju przejścia na wcześniejszą emeryturę, uzyskując w ten sposób wyższą emeryturę na zasadach ogólnych.

Zauważyć należy w tym miejscu, że ubezpieczeni przed dniem 1 stycznia 2013 roku, nie musieli dokonywać takiej kalkulacji. Emerytura w wieku powszechnym była bowiem obliczana i przyznawana na takich samych zasadach osobom, które przeszły na wcześniejszą emeryturę oraz tym ubezpieczonym, którzy z takiego przywileju nie skorzystali albo nie mogli skorzystać. Na gruncie obowiązującego do dnia 1 stycznia 2013 roku porządku prawnego w tym zakresie, ubezpieczeni działając w zaufaniu do Państwa i prawa, podjęli decyzję o przejściu na wcześniejszą emeryturę, nie rozważając konsekwencji tej decyzji dla wysokości późniejszego świadczenia emerytalnego.

Gdyby ubezpieczeni wiedzieli w chwili przejścia na wcześniejszą emeryturę, że spowoduje to pomniejszenie wysokości podstawy emerytury, o której mowa w art. 24 (nabywanej w wieku powszechnym), z powodu zmiany stanu prawnego, mogliby podjąć decyzję o nieskorzystaniu z prawa do wcześniejszej emerytury. Takiej możliwości jednak mieć nie mogli, a stosowana przez organ rentowy praktyka pomniejszania kwoty stanowiącej sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne, czyni wybór przejścia na wcześniejszą emeryturę niekorzystnym dla większości ubezpieczonych.

Sąd nie kwestionuje samej regulacji wynikającej ze znowelizowanego art. 25 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i celu jej wprowadzenia, jakim jest zniechęcenie ubezpieczonych do przechodzenia na wcześniejszą emeryturę. Pamiętać należy jednak, że zmiana przepisów nie może godzić

w prawne bezpieczeństwo ubezpieczonych i odbierać im nabytych już praw. W przeciwnym razie doszłoby do naruszenie podstawowych zasad konstytucyjnych.

Mając powyższe na względzie, przyznać należy rację ubezpieczonej, że w okolicznościach niniejszej sprawy brak jest podstaw do obliczenia należnej jej w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego emerytury w oparciu o art. 25 ust. 1 b, czyli na gruncie obowiązywania art. 25 ustawy emerytalnej w brzmieniu nadanym mu nowelizacją z dnia 1 stycznia 2013 roku. Z. S. nabyła bowiem prawo do tego świadczenia z dniem ukończenia 60 lat, czyli w dniu 29 lipca 2010 roku, gdy powyższe przepisy jeszcze nie obowiązywały. Wysokość należnego jej świadczenia powinna zostać zatem obliczona według regulacji obowiązującej w dacie nabycia prawa do emerytury.

Zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Wnioskodawczyni złożyła wniosek o przeliczenie emerytury w dniu 23 lutego 2016 roku, a zatem przeliczenia emerytury należy dokonać od dnia 1 lutego 2016 roku, tj. od miesiąca w którym złożyła wniosek.

Mając powyższe na uwadze Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił wysokość emerytury Z. S. od dnia 1 lutego 2016 roku, nie pomniejszając jej o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi organu rentowego, wypożyczając akta ZUS.

10 stycznia 2017 roku